

СКОВОРОДИНІВСЬКА ДУХОВНА СПАДЩИНА

Позняков Д. О.

Науковий керівник – канд. іст. наук, ст. викл. Ластовець Н.О.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел.(057) 702-14-98)

Актуальність думок українського філософа. Розуміння філософії від Григорія С.О. Філософське вчення українського мислителя.

Ключові слова: Філософ, сучасність, культура, творчість, спадщина.

3 грудня виповнилося 300 років від дня народження українського філософа, просвітителя-гуманіста, філософа, поета, а багато хто додає: і містика – Григорія Сковороди. «Мандрівна академія», «людина-університет» своєї епохи. Це все про Григорія Сковороду. За життя він не видав жодної книги. Натомість читачі його шукали самі, масово читали та цитували, переписували рукописи та пропагували їх. Про нього у творах згадував сам Тарас Шевченко: «Кругом листочки обведу та й списую Сковороду».

Значення філософської і літературної спадщини Григорія Сковороди вимірюється інтересом, який проявляють до неї нові покоління протягом двох з половиною століть. Особлива зацікавленість особою і творчістю Григорія Сковороди актуалізується передусім на суспільно-історичних зламах, коли національна спільнота опиняється перед цивілізаційним парканом. Так було на межі ХІХ–ХХ ст., у період українізації (20-ті роки ХХ ст.) У ці ключові моменти історії феномен Григорія Сковороди осучаснювали, а його творчість та філософські погляди ставали своєрідним критерієм у виборі подальших історичного і літературного шляхів.

Григорій Сковорода – сучасник Канта, вони майже ровесники, і часто-густо наголошуючи на цьому, порівнюють їхню творчість. Справді, обидва були родоначальниками нового способу філософування: перший – німецького трансцендентального ідеалізму, другий – українського персоналізму.

Сковорода протагоніст сократичного діалогу, тому його й називають українським Сократом. Це вкрай важливо саме для сучасного розуміння філософії Сковороди, точніше, розуміння його філософії саме як сучасної. Тому філософія Сковороди має не тільки історико-філософське значення, – хоча й це вкрай важливо для розуміння української ментальності та ідентичності – вона містить у собі той методологічний потенціал, який розгортається саме сучасною філософією.

У філософському вченні Г. Сковороди не тільки сама сильна і яскрава, але і сама важлива для сучасності є теза про щастя людини і людства загалом. У Сковороди розуміння щастя має більш глибоке коріння. Суть щастя він зв'язує з образом життя самої людини. Найбільш повно ця суть розкривається через вислів Сократа: «...Інший живе для того, щоб їсти, а я – їм для того, щоб жити...» – яким Сковорода відкриває свій трактат під назвою «Ікона Алкивіадська». Своїм розумінням щастя Сковорода як би захищає людську «природу» від примітивного її зведення до споживання і користі.

Також актуальність Сковороди проявляється в умовах сучасної технологічної цивілізації. Адже вкрай важливий аспект його спадщини полягає в тому, що він кидає виклик суспільству споживання, а шлях самопізнання означає розрізнення справжніх та позірних цінностей людського життя, відмову від усього зайвого й неважливого, гармонійні стосунки з іншими людьми і природою.

Г. С. Сковорода став легендарною особистістю ще за свого життя, і хоча він не друкував своїх творів, його рукописи читали, зберігали й переписували. Складені ним вірші та пісні поширювалися і з часом починали сприйматися як народні твори.

Значення філософської спадщини Г. С. Сковороди в тому, що на неї можна спиратися в наш непростий час, коли людина накликає на себе небезпеку результатами своєї ж праці, коли при збільшенні числа храмів зберігається зростання злочинності, коли праця людини втратила всяку привабливість, а життя стало безцільним і незахищеним.

Філософська спадщина Г. С. Сковороди багатогранна. Вона охоплює самі різноманітні аспекти людського життя, до якого належать філософські трактати і діалоги, вірші, байки, листи, а також музичні твори й переклади, має філософське, педагогічне, художнє та мистецьке значення, вкрай важливе для української культури і сьогодні. Також, заходи з відзначення 300-річчя з дня народження Григорія Савича Сковороди мають не лише наукову, культурну, просвітницьку, а й ідеологічну значущість у нашому національно-державному будівництві, зокрема ці заходи мають бути спрямовані проти спроб привласнення спадщини великого філософа ідеологами «руського мира», проти використання його імені в пропаганді квазінаукових концептів «первого русского философа», «братских народов», «одного народа» тощо. Ще раз хочу наголосити: Григорій Сковорода – український мислитель, сучасний, як ніколи!

Література

1. Григорій Сковорода: випробовування часом – Барокова доба. *ukrlit.net*. URL: https://ukrlit.net/info/xi_xviii/28.html
2. Сковорода: цікаві факти про українського мандрівного філософа – Інститут Просвіти. *Інститут Просвіти*. URL: <https://iprosvita.com/skovorodatsikavi-fakty-pro-ukrainskoho-mandrivnoho-filosofa/> (дата звернення: 10.11.2022)
3. Значення філософської спадщини Г.С. Сковороди. Реферат. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13094/> (дата звернення: 10.11.2022)
4. Спадщина Григорія Сковороди і сучасність. *visnyk-nanu.org.ua* | Щомісячний загальнонауковий журнал НАН України. URL: <http://www.visnyk->